

LUONTOLAUSUNTO METSÄTONTUNKUJAN ASEMAKAAVAMUUTOSTA VARTEN

Esa Lammi

3.5.2021

JOHDANTO

Tapiolan Urheilupuiston metroaseman lähellä sijaitsevalle Metsätontunkujan alueelle on suunnitteilla asemakaavanmuutos (Metsätonttu, alue 210808), joka mahdollistaisi nykyisten asuinrakennuksien korvaamisen uusilla rakennuksilla. Alueen rakennuskanta on vanhaa, eikä alueen luonnonoloja ole tutkittu. Metsätontunkujan maisemasuunnittelusta vastaava Aino Landscaping Oy tilasi asemakaavatyössä tarvittavan luontoselvityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Selvitys toteutettiin ns. luontolausuntona, johon kuului liito-oravainventointi sekä maastokatselmus, jossa arvioitiin, onko alueelle tarpeen tehdä tarkempi luontoselvitys.

SELVITYSALUE JA LÄHTÖTIEDOT

Selvityskohteena olevat korttelit 15017 ja 15027 sijaitsevat Metsä-Tontunkujan varrella Koivu-Mankaantien ja Merituulentien kulmauksessa (kuva 1). Alue on entistä peltomaata, joka on alkanut metsittyä 1960-luvulla (Espoon karttapalvelun ilmakuva 1969). Asuinalue on rakennettu 1970-luvulla. Rakennuskanta on väljää ja koostuu kaksikerroksista rivitaloista, joiden keskellä on puustoiset pihamaat. Alueen itäreunassa Koivu-Mankaantien varrella on koko korttelin mittainen pysäköintikenttä. Selvitysalueen pinta-ala on 4,5 hehtaaria. Siihen kuuluu rakennetun ympäristön lisäksi asuinkorttelien eteläpuolella oleva pieni, koivikkoinen metsäalue.

Kuva 1. Metsätontunkujan selvitysalue (punainen rajaus) kartta- ja ilmakuvapohjalla. © Espoon kaupunkimitäisyksikkö.

Lausunnon kirjoittaja teki alueelle kevään 2021 aikana kaksi käyntiä. Ensimmäisellä käyntikerralla 18.3.2021 etsittiin liito-oravan papanoita ja mahdollisia liito-oravan pesäpaikkoja ympäristöhallinnon ohjeiden (Sierla ym. 2004, Nieminen & Ahola 2017) mukaisesti. Löytöpaikat paikannettiin GPS-laitteella (tarkkuus metsämaastossa ± 10 m) ja löytötiedot kirjattiin muistiin. Toisella käyntikerralla 26.4.2021 tarkasteltiin alueen kasvillisuutta ja luontotyyppejä siltä osin kuin keväinen ajankohta mahdollisti. Koko alue kierrettiin molemmilla käyntikerroilla, jolloin rakennetulta alueelta tarkistettiin yhteiskäytössä olevat korttelipihat, kadunvarret ja piha-alueiden reunametsiköt.

LIITO-ORAVAN ESIINTYMINEN ALUEELLA

Suunnittelualueen eteläpuolella on kapea Merituulentien suuntainen metsäalue, joka on entiselle pellolle kasvanutta koivikkoa. Koivujen lisäksi alueella kasvaa haapoja ja muutamia kuusia. Pienpuustona on vaahteroita, tuomia ja pihlajia. Ylispuusto on noin 50 vuoden ikäistä ja 20 metrin korkuista. Kenttäkerroksen valtakasveina on keväällä vuohenputkea ja kevättähtimöä. Puutarhajätteen mukana kulkeutuneita kasveja, mm. idänsinililjoja ja lumikelloja on runsaasti. Metsikköä pitkin laskee länteen Gräsanojaan päätyvä puro. Puron itäpäässä selvitysalueen kaakkoiskulmassa on puistoalueelle rakennettu hulevesiallas.

Liito-oravan papanoita löytyi maaliskuussa runsaasti Metsätontunkujan eteläpuolelta, jossa Merituulentietä reunustava metsäalue on leveimmillään (kuvat 2 ja 3). Papanoita todettiin kaikkiaan yli 20 puun tyvellä alueen läpi laskevan puron pohjoispuolella. Lisäksi jätöksiä näkyi kolmen puun tyvellä selvitysalueen lounaispuolelta. Suurin osa liito-oravan käyttämäksi varmistuneista puista on haapoja. Jätöslöydöt keskittyivät rakennetun korttelin eteläreunaan, jossa kasvaa muutamia kuusia kadunvarressa pihamaan reunassa (kuva 4). Kaksi liito-oravan puista on kolohaapoja, joissa on vanha käpytikan pesäkolo. Molempien kolohaapojen tyvellä oli runsaasti papanoita. Puut ovat tulkittavissa luonnonsuojelulain suojaamiksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi.

Jätöslöytöjen osoittama metsäalue on liito-oravan elinympäristön ydinaluetta. Jätöslöytöjen ja puuston rakenteen perusteella rajatun ydinalueen (kuva 2) pinta-ala on 0,95 hehtaaria. Lännempänä Merituulentien varressa on liito-oravalle sopivaa metsää suunnilleen saman verran, mutta papanoita näkyi vain yhden puun tyvellä. Metsäalue päättyy lännessä rakenteilla olevaan kerrostalokortteliin.

Liito-oravat elävät taajama-alueilla usein pienissä metsiköissä, joista on puustoiset, liito-oravalle sopivat kulkuyhteyden muihin metsiköihin. Liito-oravanaaraat elävät omilla alueillaan, joissa koiraat vierailevat lisääntymisaikana (esim. Hanski 2016). Sopivien kulkuyhteyksien säilyminen ydinalueiden välillä on välttämätöntä liito-oravakannan säilymiseksi. Metsätontunkuja lähimmät asutut liito-oravametsiköt ovat Tapiolan urheilupuiston itäpuolella, Tontunmäen pohjois- ja länsipuolella sekä Niittykummun keskuksen alueella (Niittykummun liito-oravaselvitys 2021, valmisteilla).

Kuva 2. Metsätontunkujan liito-oravahavainnot 18.3.2021. Alueelta ei ole tiedossa aiempia liito-oravahavainnoja. Katkoviivalla mahdollisia kulkuyhteyksiä lähimmälle liito-oravan ydinalueelle.

Kuva 3. Liito-oravan ydinaluetta Metsätontunkujan eteläpuolella.

Kuva 4. Pihan reunassa kasvava kuusiryhmä, jossa liito-orava oli papanoiden määrästä päätellen viettänyt paljon aikaa.

Liito-oravalle parhaiten sopivat kulkuyhdet Metsätontunkujan eteläpuolelta kulkevat selvitysalueen läpi. Lähin naapuriesiintymä on pohjoispuolella noin 800 metrin päässä, ja sinne on koko matkan puustoyhteys. Liito-oravat pääsevät liikkumaan elinalueiden välillä Metsätontunkujan korttelialueen länsireunassa olevaa ojanvarsi puustoa pitkin. Myös selvitysalueen puustoiset pihat ja kadunvarsi puustoa tarjoavat kulkumahdollisuuden liito-oravalle. Kuvaan 2 on merkitty katkoviivalla todennäköisimmältä vaikuttavat yhteydet. Selvitysalueen pohjoisreunassa tehdyt jätöslöydöt osoittavat liito-oravan liikkuneen alueella, vaikka eivät paljasta kulkureittejä.

Muihin suuntiin liito-oravan kulkuyhteydet ovat heikot. Merituulentien varren uusi kerrostalokortteli katkaisee yhteyden länteen. Merituulentien eteläpuolella on laajoja rakennettuja, puuttomia alueita. Itään päin liito-orava ehkä saattaisi päästä Merituulentien eteläpuolelta väljäuustoista puistoaluetta pitkin.

MUUT LUONNONOLOT

Selvitysalueen kasvillisuus on eteläpään metsikköä ja luoteiskulman pientä kadunvarsimetsikköä lukuun ottamatta istutettua. Pihamaat ovat nurmipohjaisia ja niillä kasvaa väljänä puustona mm. koivuja, mäntyjä, pihlajia, vaahteroita, tuijia, marjakuusia ja pihtoja. Piha-aidanteina ja koristepensaina ja on mm. isotuomipihlajaa, alppiruusuja, kurturuusua ja kanukkapensaita. Itäreunan pysäköintialuetta reunustaa varttunut koivurivistö.

Hieman luonnontilaisempaa, tai ainakin omillaan kehittyneitä kasvillisuutta on ainoastaan selvitysalueen länsireunan ojanvarressa (koivuja, kuusia, vaahteroita enimmäkseen 30 metrin leveydeltä) sekä selvitysalueen luoteiskulmassa, jossa kasvaa pienenä metsikkönä kookkaita koivuja ja haapoja ja nuorempaa puustona

vaahteraa ja pihlajaa. Metsikön aluskasvillisuus koostuu keväällä vuohenputkesta ja valkovuokosta.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Metsätontunkujan korttelialue on rakennettu pellolle ja sen kasvillisuus on lähes kauttaaltaan istutettua. Pihamailla ei ole luontaista kasvillisuutta tai alkuperäisiä luontotyyppisiä. Luonnonoloiltaan merkittävin kohde on rakennetun alueen eteläpuolella oleva metsikkö, joka on liito-oravan ydinaluetta. Metsäalue on pieni ja melko eristynyt. Liito-oravan säilyminen edellyttää liito-oravan ydinalueen (kuva 2) ja sen länsipuolella olevan metsikön sekä liito-oravalle sopivien kulkuyhteyksien säilyttämistä. Korttelialueen eteläreunan havupuiden (kuva 4) säilyttäminen ydinalueen osana on tärkeää liito-oravalle. Toinen pesäpuista kasvaa aivan liito-oravan suosimien havupuiden tuntumassa. Muu osa ydinalueesta on lehtipuustoa.

Liito-oravan ydinalueelta on puustoinen yhteys pohjoiseen Tontunmäen alueelle. Yhteyden säilyttämien on tärkeää, sillä liito-oravalle sopivat kulkuyhteydet muihin suuntiin ovat heikot tai puuttuvat kokonaan. Kulkuyhteydeksi riittänee korttelialueen länsireunassa olevan ojanvarsipuuston (kuva 5) säilyttäminen, jota olisi hyvä tukea selvitysalueen lounaiskulmaan nykyisen pysäköintialueen reunaan tehtävillä puustoistutuksilla. Myös Metsätontunkujan varrella kasvavan puuston (kuva 6) säästäminen turvaisi liito-oravalle tarpeellisen kulkuyhteyden.

Liito-orava ja sille sopivat kulkuyhteydet tulisi ottaa huomioon alueen suunnittelussa. Metsätontunkujan selvitysalueella ei ole muita luontoarvoja. Tarkemman luontoselvityksen laatiminen ei ole perusteltua.

Kuva 5. Selvitysalueen länsireunan puustoa.

Kuva 6. Metsätontunkujan reunassa kasvavat puut tarjoavat hyvän kulkuyhteyden liito-oravalle.

LÄHTEET

- Hanski, I. K. 2016: Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. – Metsäkustannus Oy. 93 s.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittely. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.